

3. december 2010

FOLKETINGETS
OMBUDSMAND

Inspektion af Arresthuset i Tønder den 23. oktober 2009

ENDELIG

J.nr. 2009-2923-628/PH

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning.....	2
2.	Beskæftigelse.....	3
2.1.	Arbejde.....	4
2.1.1.	Den generelle situation i kriminalforsorgen.....	4
2.1.2.	Beskæftigelsessituationen i Syd- og Sønderjylland.....	5
2.1.3.	Beskæftigelsessituationen i Arresthuset i Tønder.....	8
2.1.4.	Kompensation for manglende arbejde mv.	10
2.1.5.	Arbejdsfællesskab i cellerne.....	11
2.1.6.	Værkstedsfaciliteter i Arresthuset i Tønder.....	12
2.2.	Undervisning.....	13
2.2.1.	Generelt.....	13
2.2.2.	Undervisning i Arresthuset i Tønder.....	15
2.3.	Behandling.....	16
2.4.	Fritid.....	17
3.	Andre forhold.....	18
3.1.	Bygningsmæssige forhold.....	18
3.1.1.	Ændringer siden sidst.....	19
3.1.2.	Den generelle vedligeholdelsesstand.....	20
3.2.	Telefonering.....	20
3.2.1.	Reglerne om telefonering.....	20
3.2.2.	Telefonordningen i Arresthuset i Tønder.....	22
3.3.	Talsmandsordning.....	24
3.4.	Besøg.....	25
4.	Samtaler med indsatte.....	26
5.	Rapportgennemgang.....	26
5.1.	Lidt om sagerne.....	27
5.2.	Retsgrundlaget.....	29
5.3.	Betingelser.....	30
5.4.	Sagsbehandlingsregler.....	30
5.5.	Begrundelse og notatpligt.....	32
5.6.	Forhørscolleanbringelse.....	34
5.7.	Politianmeldelse.....	35
5.8.	Kompetence.....	36
5.9.	Protokollen.....	38
	Opfølgning.....	38
	Underretning.....	39

1. Indledning

Som led i Folketingets Ombudsmands almindelige inspektionsvirksomhed (jf. § 18 i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand) foretog jeg den 6. marts 2002 inspektion af Arresthuset i Tønder. Den 11. august 2003 afgav jeg en (endelig) rapport om denne inspektion, og inspektionen blev fulgt op i opfølgingsrapporter af 22. december 2003 og 3. maj 2004. Inspektionen blev afsluttet i sidstnævnte opfølgingsrapport.

Den 23. oktober 2009 foretog jeg og to af embedets øvrige medarbejdere en fornyet inspektion af Arresthuset i Tønder. Samme dag inspicerede jeg arresthusene i Sønderborg, Åbenrå og Haderslev. Dagen før inspicerede jeg Arresthuset i Kolding.

Inspektionen denne gang af Arresthuset i Tønder (og de andre arresthuse samme dag) strakte sig kun over et par timer og foregik på en anden måde end sidste inspektion af arresthuset. Inspektionen bestod i en samtale med talsmanden om generelle forhold og med ledelsen. De indsatte havde fået mulighed for en samtale, men ingen ud over talsmanden havde ønsket en sådan samtale. Jeg besigtigede desuden arresthusets værksted(er), men ingen andre lokaliteter i arresthuset da samtalerne ikke gav anledning til det. Dog så jeg også besøgsrummet da min samtale med talsmanden fandt sted i dette rum.

Til stede under inspektionen var arrestforvareren og vicearrestinspektøren. Den ene af de to regionsværkmestre der hører under Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn, deltog også i en indledende samtale med arrestforvareren og vicearrestinspektøren.

De forhold som talsmanden bragte frem under min samtale med ham, forelagde jeg efterfølgende for ledelsen. Talsmanden fik efter inspektionen et brev som opfølgning på min samtale med ham, herunder oplysning om at to (af i alt tre) af forholdene ville indgå i rapporten om inspektionen. Det sidste forhold blev afsluttet i brevet til talsmanden.

Om det ene forhold bad jeg om nærmere oplysninger fra arresthuset som jeg modtog i brev af 26. november 2009.

Foruden de spørgsmål som talsmanden bragte frem, havde jeg ved inspektionen af Arresthuset i Tønder (og de øvrige arresthuse) fokus på beskæftigelsessituationen.

Selv om det på forhånd var bestemt at inspektionen kun ville omfatte de bygningsmæssige forhold hvis samtalerne gav anledning til det, bad jeg i forbindelse med varslingen af inspektionen arresthuset om at sende mig et kort eller en skitse over bygningerne med angivelse af hvad de anvendes til. Desuden bad jeg arresthuset om at oplyse om eventuelle ændringer i de bygningsmæssige og andre forhold siden inspektionen i 2002 og/eller eventuelle (igangværende) projekter eller planer herom.

Jeg bad endvidere arresthuset om at oplyse hvordan vedligeholdelsesstandarder, herunder inventarets stand, var. Jeg bad også om at få tilsendt eventuelt nyt informationsmateriale siden min inspektion i 2002.

Med breve af 19. og 21. oktober 2009 modtog jeg materiale fra arresthuset, herunder arresthusets husorden der er revideret senest den 15. august 2006.

Under inspektionen afleverede jeg en skriftlig anmodning om udlevering af de seneste 10 sager forud for varslingen den 17. august 2009 hvori arresthuset havde truffet afgørelse om disciplinærstraf, dog ikke sager fra før 17. august 2008. Med brev af 27. oktober 2009 sendte arresthuset disse sager til mig. Sagerne gennemgås nedenfor under pkt. 5.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Arresthuset i Tønder, arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn og Direktoratet for Kriminalforsorgen for at myndighederne kunne få lejlighed til at komme med eventuelle yderligere bemærkninger om faktiske forhold som rapporten måtte give anledning til. Jeg har modtaget sådanne bemærkninger i breve af 11. og 12. november 2010 fra henholdsvis direktoratet og arrestinspektøren. Bemærkningerne er indarbejdet i denne rapport.

2. Beskæftigelse

De indsatte i arresthusene har ikke beskæftigelsespligt, men de skal tilbydes beskæftigelse. Det gælder både afsonere og varetægtsarrestanter, jf. § 1, stk. 2, og § 2, stk. 1, i beskæftigelsesbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 372 af 17. maj 2001).

I de resultatkontrakter som direktoratet indgår med kriminalforsorgens institutioner, er der fastsat krav om en vis beskæftigelse. Ifølge direktoratets resultatkontrakt med Arresthuset i Tønder for 2009 skal arresthuset (ligesom de øvrige arresthuse) ved arbej-

de, undervisning og behandling sikre en beskæftigelsesgrad på minimum 60 pct. af budgetbelægningen.

2.1. Arbejde

2.1.1. Den generelle situation i kriminalforsorgen

Kriminalforsorgen har gennem de seneste år oplevet stigende vanskeligheder med at skaffe arbejde til de indsatte i arresthusene. Den daværende justitsminister har i et svar af 28. september 2009 på et spørgsmål nr. 1197 fra Folketingets Retsudvalg oplyst at det er kriminalforsorgens indtryk at det kan hænge sammen med at danske firmaer hyppigere end tidligere lader den type arbejde som ellers udføres i arresthusene, udføre i udlandet.

Finanskrisen har også medført at nogle firmaer der tidligere har leveret arbejde til arresthusene, er lukket eller har trukket arbejde hjem for at undgå afskedigelser.

Det fremgår endvidere af det nævnte svar til Retsudvalget at kriminalforsorgen i konsekvens af vanskelighederne med at skaffe beskæftigelse har tilført arresthusene flere ressourcer til opsøgende arbejde og har iværksat målrettede markedsføringskampagner for at tilvejebringe andre former for arbejde.

For at tilpasse beskæftigelsen til de foreliggende arbejdsopgaver benytter kriminalforsorgen desuden en række initiativer, f.eks. arbejdsdeling, øget fokus på rengøring og bygningsvedligeholdelse, lidt flere indsatte til undervisning og diverse projektarbejder, som f.eks. udsmykning og idræt.

I forlængelse af inspektionerne den 22. og 23. oktober 2009 af arresthuse i Syd- og Sønderjylland og min forudgående seneste inspektion af Arresthuset i Odense rejste jeg den 20. november 2009 en særskilt sag af egen drift om beskæftigelsen i arresthusene. I sagen rejste jeg bl.a. spørgsmålet om kompensation for manglende fællesskab ved at tillade arbejdsfællesskab og fællesskab i cellen i arbejdstiden. Jeg stillede også spørgsmål til det såkaldte kalkulationssystem der betyder at der anvendes en helt anden timepris ved tilbud der gives på arbejde, end den timeløn som de indsatte afregnes med. Kalkulationssystemet har også betydning for arten af det arbejde der kan skaffes til arresthusene.

Jeg har i denne sag modtaget en udtalelse af 26. april 2010 fra direktoratet der vedlagde udtalelser som direktoratet havde indhentet fra de tre arrestinspektører. Jeg har endnu ikke taget stilling til hvad det giver mig anledning til.

I udtalelsen af 26. april 2010 har direktoratet også oplyst at der nu så småt er tegn på at beskæftigelsen i kriminalforsorgen er ved at blive bedre.

Jeg er desuden bekendt med de spørgsmål om beskæftigelse som Retsudvalget den 26. august 2010 har stillet justitsministeren (spørgsmål nr. 1443-1446), og de svar som ministeren har givet henholdsvis den 14. og 24. september 2010. Svaret på spørgsmål 1443 oplyser også nærmere om kalkulationssystemet.

Videre er jeg bekendt med at kriminalforsorgens arresthuse sammen har etableret en hjemmeside (arresthuset.dk) der skal hjælpe med at synliggøre de mange muligheder som arresthusene tilbyder.

2.1.2. Beskæftigelsessituationen i Syd- og Sønderjylland

Af resultatkontrakterne mellem de enkelte arrestforvarere, arrestinspektører og Direktoratet for Kriminalforsorgen fremgår det bl.a. at bevillingen til produktionsvirksomheden er givet under forudsætning af at arresthuset løbende følger udviklingen på dette område. Arresthuset skal desuden i samarbejde med regionsværkmesteren udarbejde prognoser for produktionsvirksomheden 2 gange om året.

Under det indledende møde i Arresthuset i Tønder, som den ene af de to regionsværkmestre som nævnt deltog i, fik jeg udleveret et notat som han havde udarbejdet om beskæftigelsen ved produktion i de arresthuse der hører under Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn. Der er tale om et dynamisk dokument der hele tiden tilpasses den aktuelle situation i produktionen. Det notat som jeg fik udleveret, var opdateret senest den 22. oktober 2009 (dvs. dagen før inspektionen) med baggrund i "prognose 2". Jeg har efterfølgende i den nævnte egen drift sag om beskæftigelsen i arresthusene modtaget et opdateret notat af 25. november 2010.

Det fremgår bl.a. af disse notater at arresthusene under Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn er inddelt i 3 kategorier: arresthuse med værk mestre (arresthusene i Odense, Vejle, Kolding og Esbjerg), arresthuse med heldags overvagtimester (arresthusene i Sønderborg, Haderslev og Assens) og arresthuse uden værk mester/overvagtimester i heldag (arresthusene i Tønder, Åbenrå og Svendborg).

Det fremgår endvidere at beskæftigelsesgraden ved produktion i arresthusene i den første kategori var mellem 53,5 pct. og 64,5 pct. ved den nævnte 2. prognose i 2009. For arresthusene i den anden kategori var beskæftigelsesgraden mellem 43,5 pct. og 54,9 pct. og for arresthusene i den sidste kategori mellem 0 pct. og 11,9 pct.

Beskæftigelsen er således (som regionsværkmesteren også udtrykkeligt nævnte under samtalen) bedst dér hvor der er værk Mestre. Beliggenheden (oplandet) har dog også betydning for beskæftigelsen.

Det opdaterede notat af 25. november 2010 indeholder ikke tal for beskæftigelsesgraden ved produktion på det tidspunkt, men sammen med dette notat har jeg modtaget et skema med timeregistrering hvoraf også fremgår beskæftigelsesgraden for de enkelte arresthuse i regionen og for regionen samlet set. Beskæftigelsesgraden omfatter samtlige aktiviteter, herunder undervisning mv., og for perioden 1. januar til 31. august 2010 (prognose 2) var beskæftigelsesgraden for hele regionen 64,8 pct.

I notaterne er der en generel beskrivelse af beskæftigelsessituationen inden for de 3 kategorier og angivet mulige måder at forbedre beskæftigelsen på. Om beskæftigelsen i den tredje kategori som Arresthuset i Tønder hører under, er anført følgende i notatet af 22. oktober 2009:

"I arresthusene i denne kategori er det vanskeligt at opnå kontinuitet i produktionsopgaver. Der er et stort ønske om at få produktionen til at køre, fordi man ved at beskæftigelse er godt for vores indsatte, men dels er beskæftigelsen vanskelig at skaffe, dels er den vanskelig at fastholde. Skaffes der beskæftigelse er det ofte forbundet med store vanskeligheder at levere en rimelig kvalitet. Beskæftigelsen af indsatte sker uden egentligt opsyn, idet opsynspersonalet er beskæftiget med øvrige kerneopgaver, og der opleves mangelfuld kontrol.

Sammenlignes med arresthuse hvor man har overvagtimester i heldag, er der i denne kategori af arresthus ikke mulighed for f.eks. at foretage et fornuftigt overlap på produktionsopgaver. Dermed kan den enkelte medarbejders detailkendskab til en opgave få stor betydning for forståelsen af en produktionsopgave, leveringstid, arbejdsrutiner osv.

I forhold til besvarelser af kundehenvendelser er det den enkelte tjenestegørende der besvarer henvendelser, med de begrænsninger der ligger heri.

Det er videre naturligt nok, at f.eks. kontrolopgaven kan være vanskelig, set i forhold til, at det er på tværs af personalets døgnvagter arbejdet skal overleveres.

Dusør registreres ofte af det tjenestegørende personale.

Derudover er de tre nævnte arresthuse ikke begunstiget af optimale produktionsforhold og lagerforhold. Dvs. modtagelse og fordeling af varer kan være vanskeligt.

Mulige forbedringer i denne kategori af arresthuse:

- Ansættelse af værkfører eller ovm. i heldag (såfremt ovm. får ansvar for beskæftigelsen).
- Større fokus på behandling og undervisning – mindre på produktion (evt. ingen).
- Ansvarliggørelse af eksisterende værkførere/udnyttelse af ressourcer. F.eks. at et større arresthus påtager sig andre opgaver.
(Kundeservice, kalkulation, kontrol osv.)
- Grundig gennemgang af faciliteter sammen med f.eks. arbejdstilsynet med henblik på indretning af ordentlige og egnede produktions-, tilkørsels- og lagerfaciliteter.

...

Der er desuden et afsnit om væsentlige muligheder for forbedringer generelt der bl.a. nævner muligheden for at dele viden om kunder og opgaver på tværs af områdets arresthuse og øvrige institutioner. Endvidere er nævnt bedre lagerfaciliteter, tilkørselsforhold og produktionslokaler i bl.a. Arresthuset i Tønder.

I notatet af 25. november 2010 er yderligere nævnt muligheden for at tilbyde de indsatte "anden godkendt aktivitet", og hvad det vil kunne omfatte. Der er også oplysninger om de ændringer der er sket siden sidst, herunder indførelsen af KØLS (kriminalforsorgens økonomi- og lønsystem) i arresthusene som det nævnte skema med timeregistrering bygger på.

Under inspektionen af Arresthuset i Tønder oplyste regionsværkmesteren bl.a. at de 10 arresthuse under Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn samarbejder indbyrdes om beskæftigelsen. Der samarbejdes også på tværs af regionerne. Hvis en region ikke selv kan udføre en opgave, f.eks. på grund af manglende lagerplads, tilbydes arbejdet til de andre regioner.

Videre blev det oplyst at arresthusene satser og håber på at få mere undervisning.

Den seneste markedsføringskampagne som kriminalforsorgen havde iværksat forud for det under pkt. 2.1.1 nævnte svar af 28. september 2009 til Retsudvalget, havde ifølge svaret netop fokus på beskæftigelsen i arresthusene i det syd- og sønderjyske område. Det er desuden nævnt at de (dengang foreløbige) meldinger havde vist at nye kunder havde henvendt sig med arbejdsopgaver. Også under inspektionen af Arresthuset i Tønder blev det oplyst at annoncering havde været med til at skaffe arbejde til arresthusene i Syd- og Sønderjylland, herunder til Arresthuset i Tønder.

Under inspektionen blev spørgsmålet om kalkulationssystemets betydning for produktionen og ordretilgangen også drøftet. Regionsværkmesteren oplyste i den forbindelse bl.a. at han var i færd med at lave kalkulationer, og at der ved kalkulationer tages udgangspunkt i hvor lang tid det tager at lave det pågældende arbejde.

Regionsværkmesteren oplyste også at han ofte kommer med et skud fra hoften når et firma ringer om en opgave. Han har supplerende over for arrestinspektøren oplyst at han ofte er nødt til at indgå i en nærmere dialog med den virksomhed der retter henvendelse. Disse drøftelser foregår som regel telefonisk hvorefter regionsværkmesteren og virksomheden bliver enige om prisen.

Som nævnt ovenfor stillede jeg efterfølgende (i brev af 20. november 2009) spørgsmål til direktoratet om kalkulationssystemet i den sag som jeg som nævnt ovenfor af egen drift har rejst om beskæftigelsen i arresthusene.

Jeg har noteret mig de tiltag der er iværksat for at få arbejde til arresthusene i det syd- og sønderjyske område, herunder gennem annoncering.

Jeg har endvidere noteret mig de overvejelser der fremgår af det opdaterede notat af 25. november 2010 om at etablere anden godkendt aktivitet. Jeg beder arrestinspektøren om at oplyse hvad der videre sker vedrørende dette forhold.

2.1.3. Beskæftigelsessituationen i Arresthuset i Tønder

Inden for Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyns område er det (som det fremgår) især bl.a. Arresthuset i Tønder der har været ramt af problemerne med at skaffe arbejde til de indsatte. Den ovenfor nævnte "prognose 2" for 2009 – der var udarbejdet dagen før inspektionen – viste at beskæftigelsen i Arresthuset i Tønder på det tidspunkt var 8,7 pct. Kun Arresthuset i Åbenrå havde en lavere beskæftigelsesgrad.

På tidspunktet for inspektionen havde arresthuset således ikke meget arbejde at tilbyde de indsatte, hverken i værkstedet eller i cellerne. Det blev oplyst at det dog gik bedre end det havde gjort tidligere i 2009. Annoncering havde nemlig som nævnt ovenfor skaffet arbejde til Arresthuset i Tønder der på inspektionstidspunktet netop havde fået en opgave for et lokalt firma og nok var ved at få en opgave mere samme dag. På det tidspunkt havde arresthuset 3 faste opgaver og havde i september og oktober 2009 haft i alt 6 forskellige opgaver.

På dagen for inspektionen var 2 indsatte beskæftiget med værkstedsarbejde, mens der ikke var noget celledarbejde. Arrestforvareren oplyste at han overvejede at opdele det arbejde der blev udført i værkstedet, så der også kunne blive beskæftigelse til 2 indsatte i cellerne. Tanken var at det ene hold indsatte skulle stå for pakning og det andet for at tjekke arbejdet.

Jeg beder om at få oplyst resultatet af disse overvejelser.

Ved inspektionen i 2002 blev det oplyst at Arresthuset i Tønder var mindst lige så godt forsynet med arbejde som de andre arresthuse i Sønderjylland (med undtagelse af Arresthuset i Haderslev), men at lukningen af arresthuset i en periode i 2001 dog havde medført et afbræk i mængden af arbejdsopgaver.

Arresthuset i Tønder har på hjemmesiden arresthuset.dk oplyst om de arbejdsopgaver som arresthuset vil kunne varetage.

Ifølge det ovenfor nævnte timeregistreringsskema var den samlede beskæftigelsesgrad i Arresthuset i Tønder 31,2 pct. for perioden 1. januar 2010 til 31. august 2010.

Som nævnt under pkt. 2.1.2 har jeg noteret mig de tiltag der er iværksat for at få arbejde til arresthusene i Syd- og Sønderjylland, herunder gennem annoncering, som også har skaffet beskæftigelse til Arresthuset i Tønder.

Jeg har noteret mig det der fremgår om beskæftigelsen af det nævnte timeregistreringsskema, men jeg beder (alligevel) arresthuset om at oplyse nærmere om hvordan beskæftigelsessituationen i arresthuset har udviklet sig siden inspektionen den 23. oktober 2009. Det bemærkes at jeg fra en nyhed den 31. august 2010 på hjemmesiden arresthuset.dk er opmærksom på at arresthuset på det tidspunkt lige havde fået (endnu) en ny opgave.

Som nævnt ovenfor overvejede arrestforvareren en arbejdsdeling for så vidt angår det arbejde der på inspektionstidspunktet blev udført i værkstedet. Jeg går ud fra at arresthuset også benytter sig af de andre initiativer der er nævnt i justitsministerens svar af 28. september 2009 til Retsudvalget, jf. omtalen af det ovenfor. Jeg går således ud fra at arresthuset (når der ikke er tilstrækkelig beskæftigelse) overvejer om de indsatte kan tilbydes opgaver med f.eks. yderligere rengøring i arresthuset eller eventuelle mindre vedligeholdelsesopgaver mv. Jeg beder arresthuset om at oplyse hvilke initiativer der har været iværksat i arresthuset.

2.1.4. Kompensation for manglende arbejde mv.

De (mange) indsatte som arresthuset ikke kan tilbyde beskæftigelse, er henvist til at opholde sig en stor del af tiden i deres celler. Jeg rejste derfor – også denne gang – under inspektionen spørgsmålet om kompensation for manglende arbejde og fællesskab i arbejdstiden.

Ved sidste inspektion af arresthuset oplyste arresthuset bl.a. at det ikke havde været muligt at frigøre personale i de indsattes arbejdstid til at iværksætte tiltag som kompensation for manglende arbejde. Arresthuset havde forsøgt nogle tiltag, men havde ikke efterfølgende forsøgt andre tiltag. Uden for arbejdstiden havde arresthuset som kompensation for det manglende arbejde forlænget gårdtur og etagefællesskab når der havde været mulighed for det. Jeg noterede mig det oplyste.

Under inspektionen denne gang blev madlavning nævnt som en god beskæftigelse som kompensation. Som det fremgår af pkt. 2.4, bliver det køkken der i sin tid er indrettet til de indsatte, ikke brugt, bortset fra i forbindelse med grillaftener mv.

Spørgsmålet om kompensation indgår også i det ovenfor omtalte svar af 28. september 2009 på spørgsmål nr. 1197 fra Folketingets Retsudvalg. Det er heri oplyst at de indsatte der ikke kan tilbydes beskæftigelse, kompenseres bl.a. med mulighed for udvidede fritidsaktiviteter. I et senere svar af 18. maj 2010 på spørgsmål nr. 960 fra Retsudvalget har justitsministeren nævnt at arresthusene i tilfælde af mangel på beskæftigelse i produktionen har benyttet sig af muligheden for at etablere anden godkendt aktivitet. Det er nævnt at det kan dække over mange forskellige aktiviteter, heriblandt kunstprojekter, diverse fritidsaktiviteter, sport og lignende.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om arresthuset har foretaget kompensation for manglende arbejdsopgaver, og i givet fald hvordan der er kompenseret.

Med hensyn til kompensation i form af cellefællesskab i arbejdstiden fremgår det af direktoratets brev af 26. april 2010 i den sag som jeg af egen drift har rejst om beskæftigelsen i arresthusene, at arrestinspektøren af ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn ikke anser det for forsvarligt generelt at etablere fællesskab i arbejdstiden. Hvis 2 indsatte konkret fremsætter ønske om cellefællesskab (også) i arbejdstiden, vil ønsket blive imødekommet hvis ordens- og sikkerhedsmæssige forhold ikke taler imod det. Direktoratet har ikke haft bemærkninger hertil, men har tilkendegivet at de indsatte bør orienteres om muligheden for at søge om cellefællesskab, enten i arresthusets fællesskabsregler eller husorden.

Jeg går på denne baggrund ud fra at Arresthuset i Tønder vil orientere de indsatte om muligheden for at søge om fællesskab i arbejdstiden når de indsatte ikke kan tilbydes beskæftigelse.

2.1.5. Arbejdsfællesskab i cellerne

Ved inspektionen i 2002 blev det oplyst at de indsatte efter en konkret vurdering kan arbejde sammen 2 og 2 i cellerne, og at det også skete ind imellem.

Også fordi talsmanden under min samtale med ham havde oplyst at han ikke vidste om det var muligt for de indsatte at arbejde sammen i cellerne, spurgte jeg også ved inspektionen denne gang om de indsatte (fortsat) kan arbejde sammen 2 og 2 i cellerne når det er muligt at tilbyde de indsatte celloarbejde.

Regionsværkmesteren oplyste at det i Arresthuset i Esbjerg og andre steder hvor der er tilstrækkeligt arbejde, er set at de indsatte arbejder sammen 2 og 2 i cellerne. Ingen af arresthusene vil efter hans opfattelse stille sig på bagbenene for denne mulighed.

Arrestforvareren (der er den samme som ved sidste inspektion af arresthuset) var heller ikke afvisende over for denne mulighed, men nævnte at de indsatte nogle gange ikke rigtigt får arbejdet i cellerne hvis de arbejder sammen, fordi de i stedet vælger at spille PlayStation mv. Netop dette forhold havde ifølge regionsværkmesteren ført til at de indsatte i Arresthuset i Esbjerg nogle gange blev splittet op igen.

Det fremgår desuden af direktoratets brev af 26. april 2010 – i den sag som jeg af egen drift har rejst over for direktoratet – at arrestinspektøren har udtalt at de indsatte vil kunne arbejde sammen på cellerne hvis det er praktisk muligt, og ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn ikke taler imod et sådant fællesskab. Direktoratet har tilken-

degivet at de indsatte bør orienteres om muligheden for arbejdsfællesskab i cellen, enten i arresthusets fællesskabsregler eller husorden.

Jeg går således ud fra at arresthuset fortsat – i det omfang det er foreneligt med ordens- og sikkerhedsmæssige forhold – vil give de indsatte mulighed for arbejdsfællesskab i cellerne (når der er celledarbejde til de indsatte). Jeg henviser i den forbindelse også til pkt. 20 i vejledning nr. 12 af 29. februar 2008 om indsattes adgang til fællesskab mv. med andre indsatte i kriminalforsorgens institutioner (fællesskabsvejledningen). Det fremgår heraf at det – hvis det ikke er muligt at beskæftige alle indsatte i fælles arbejdsrum – bør overvejes om der er mulighed for at indsatte kan arbejde 2 sammen i en celle hvis der er indsatte der ønsker det. Arresthuset skal i disse overvejelser være opmærksom på pladmæssige forhold, hygiejniske forhold og hensyn til brandsikkerheden. Arresthuset skal endvidere være opmærksom på risikoen for at den ene indsatte presses til at arbejde for den anden.

På baggrund af direktoratets tilkendegivelse går jeg desuden ud fra at arresthuset vil orientere de indsatte om muligheden for arbejdsfællesskab i cellen.

2.1.6. Værkstedsfaciliteter i Arresthuset i Tønder

Arresthuset i Tønder har 2 værksteder, men det er kun det ene der er godkendt af Arbejdstilsynet. Som nævnt i rapporten fra inspektionen i 2002 blev dette værksted lovliggjort til værkstedsdrift i årene umiddelbart inden med større vinduer, udsugning og sænkning af gulvet.

Under inspektionen blev det oplyst at arresthuset godt kunne tænke sig også at få det andet værksted der i det daglige fungerer som lager, godkendt til egentlig værkstedsdrift. Arresthuset havde dog ikke gjort noget for at få det godkendt. Som nævnt i opfølgingsrapporten fra den sidste inspektion, blev dette rum dengang indrettet som værksted til beskæftigelse af 2 indsatte. På tidspunktet for inspektionen var 2 indsatte beskæftiget i dette værksted, mens der ikke var indsatte beskæftiget i det andet værksted der kan beskæftige 4 indsatte.

For at det nævnte værksted kan godkendes, skal vinduerne gøres større, og gulvet skal nok også sænkes som i det andet værksted. Arresthuset oplyste at det er teknisk forvaltning i kommunen der skal godkende de bygningsmæssige ændringer (og Arbejdstilsynet der skal godkende at rummet herefter kan anvendes som værksted).

Som jeg nævnte under inspektionen, støtter jeg arresthusets ønske om at foretage de fornødne bygningsmæssige ændringer med henblik på at få værkstedet godkendt til egentlig værkstedsdrift. Jeg henviser i den forbindelse også til det der er anført i det notat fra regionsværkmesteren der er omtalt ovenfor. Heri er indretning af ordentlige og egnede produktionsfaciliteter nævnt som en blandt flere mulige løsninger til at forbedre beskæftigelsessituationen.

Jeg beder om direktoratets bemærkninger til dette forhold.

2.2. Undervisning

2.2.1. Generelt

Der er (bl.a. på grund af mangel på ordrer til arbejdsdriften) i dag generelt større fokus på undervisning og uddannelse af de indsatte, jf. også bladet Kriminalforsorgen nr. 4, 2010, der har undervisning som tema, og kriminalforsorgens årsrapport for 2009. Den 21. og 22. juni 2010 afholdt kriminalforsorgen desuden en konference om uddannelse.

Det fremgår bl.a. heraf at direktoratet sammen med arrestinspektørerne har kortlagt undervisningen i arresthusene i hele landet. Undersøgelsen har afklaret hvordan undervisningen foregår, hvordan de fysiske forhold er, og hvordan underviserne bliver brugt. Resultatet af undersøgelsen skal anvendes til at genoverveje undervisningen i arresthusene og give kriminalforsorgen et bedre bud på om der er mulighed for at lave en samlet koordineret indsats i forhold til at løfte undervisningen i arresthusene. Direktoratets nye undervisningsenhed skal sikre at der sker en udvikling på området.

Det er desuden nævnt at der ikke er udsigt til at antallet af undervisere kan forøges i perioden for denne flerårsaftale, og at hovedopgaven derfor er at se hvordan det kan gøres bedre inden for de eksisterende rammer.

Undersøgelsen er også blevet brugt til at vurdere om og hvordan det sikrede pc-netværk kan installeres i arresthusene. Dette netværk skal gøre det muligt at give de indsatte fjernundervisning via computer, og de indsatte vil hermed få mere tidssvarende undervisningstilbud.

Jeg beder direktoratet om at orientere mig om resultatet af den nævnte undersøgelse af undervisningen i arresthusene og hvad det giver anledning til.

Jeg er endvidere bekendt med de svar som justitsministeren henholdsvis den 28. september 2009, 18. maj 2010, 9. juli 2010 og 8. november 2010 har givet Folketingets Retsudvalg på spørgsmål nr. 1198, 956, 959, 960, 1213 og 182 om undervisning. Første spørgsmål vedrører muligheden for at øge andelen af indsatte i uddannelse som følge af manglen på beskæftigelse. Andet spørgsmål vedrører de lærerkræfter der er til rådighed til undervisning, tredje spørgsmål studievejledning, fjerde spørgsmål undervisning eller anden godkendt beskæftigelse som kompensation for manglende arbejde, jf. også pkt. 2.1.4 ovenfor, og det femte spørgsmål om der er tilstrækkelige muligheder for uddannelse under afsoning. Sidste spørgsmål vedrører udviklingen i antal undervisningstimer i bl.a. arresthusene.

Det er bl.a. (i svaret på spørgsmål nr. 1198) nævnt at mulighederne for at indgå i et egentligt uddannelsesforløb som varetægtsfængslet begrænses af at opholdstiden typisk er forholdsvis kort. Dertil kommer at de fleste ældre arresthuse på grund af deres begrænsede størrelse og placering ikke har de fornødne muligheder for at etablere værksteder der lever op til kravene i forhold til at tilbyde kompetencegivende AMU-kurser og erhvervsuddannelsesforløb.

Det fremgår desuden af dette svar at direktoratet har iværksat et forsøg i Arresthuset i Odense med flere lærere tilknyttet via et samarbejde med Statsfængslet på Søbysøgård. Direktoratet vil i forbindelse med evaluering af dette forsøg overveje mulighederne for at udbrede modellen til de øvrige arresthuse.

Jeg beder direktoratet om at underrette mig om resultatet af evalueringen.

Af svaret på det sidste spørgsmål (nr. 182) fremgår det at antallet af udmeldte undervisningstimer til arresthusene har været det samme siden 2001. I svaret er der en oversigt over hvor mange timer hvert arresthus har fået udmeldt om året i perioden.

Jeg er også bekendt med at lektor ved Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Peter Damlund Koudahl, i juni 2010 har afgivet en rapport om uddannelse i fængslerne der også omtaler undervisning i arresthusene. Rapporten er den tredje undersøgelse i et forskningsprojekt om fængselsundervisning i Danmark. I sammenfatningen af undersøgelsens resultater er det bl.a. anført at undervisningen i arresthusene af de medvirkende i undersøgelsen beskrives som "meget værdifuld i forhold til at overkomme den usikre og psykisk belastende tid, det kan være at være varetægtsfængslet." De interviewede rejste også spørgsmål om hvorvidt tilbuddet om undervisning i

arresthusene (svarende til 1 time om måneden pr. indsat) er tilstrækkeligt til at dække behovet.

2.2.2. Undervisning i Arresthuset i Tønder

Før den midlertidige lukning af arresthuset i 2001 blev timetallet til undervisning øget til 8 timer om ugen, og det blev oplyst ved inspektionen i 2002 at læreren kom i arresthuset 2 gange om ugen.

Af justitsministerens svar af 8. november 2010 på det ovenfor nævnte spørgsmål nr. 182 fremgår det at Arresthuset i Tønder siden 2001 har fået udmeldt 192 timer om året (hvilket svarer til ca. 3,7 timer om ugen).

Og af arresthusets husorden fremgår det at der (nu) kommer en fængselslærer i arresthuset og underviser de indsatte 1 dag om ugen.

Som nævnt ovenfor håber og satser arresthusene på mere undervisning. I arresthusets brev af 26. november 2009 til mig har arresthuset oplyst at arresthuset (på et ikke nærmere angivet tidspunkt) fik bevilget ekstra timer til undervisning. Jeg går ud fra at der sigtes til den opnormering der skete i 2001.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om det er korrekt forstået.

Selv om jeg går ud fra at arresthuset i forbindelse med den under pkt. 2.2.1 nævnte undersøgelse af undervisningen i arresthusene har udtalt sig om behovet for undervisning i arresthuset, beder jeg – i forlængelse af det oplyste under inspektionen om at arresthusene håber og satser på mere undervisning – også arresthuset om at oplyse hvad der fremadrettet er behov for af undervisning.

Ifølge husordenen kan de indsatte få et læse- stavekursus i dansk, begynde på 9. eller 10. klasse for voksne eller supplere med videreuddannelse.

Det er også nævnt at undervisningen foregår som selvstudium eller ved undervisning i arresthusets skolestue.

Jeg beder arresthuset om at uddybe hvilke fag (ud over dansk) der undervises i, og om der fortsat er mulighed for "fleksstudium" på VUC, jf. det oplyste i rapporten fra inspektionen i 2002.

Ved inspektionen i 2002 havde arresthuset to pc'er som de indsatte kunne benytte i undervisningen, men arresthuset håbede på senere at kunne få nogle bedre pc'er så de indsatte kunne få tilbud om at tage pc-kørekort. I forbindelse med opfølgningen på inspektionen blev det oplyst at der var adgang til pc-støttet undervisning i arresthuset.

Jeg går ud fra at der fortsat er adgang til pc-støttet undervisning i arresthuset. Jeg beder arresthuset om at oplyse i hvilket omfang der i dag anvendes pc i undervisningen, og om det nu er muligt for de indsatte også at tage pc-kørekort.

Også fordi der i dag generelt satses mere på undervisning, beder jeg desuden arresthuset om at oplyse om arresthuset eller læreren er opsøgende og således opfordrer indsatte der ikke selv henvender sig, men kan have behov for undervisning, til at deltage i undervisning.

2.3. Behandling

De indsatte kan deltage i forskellige typer af behandling i kriminalforsorgens institutioner, herunder i nogen grad i arresthusene. Der satses mere på behandling i dag end tidligere.

De fleste tilbud om behandling er til indsatte med stofmisbrug, men der er også andre behandlingsprogrammer.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har udarbejdet en liste over behandlingsafdelinger og -programmer (der ifølge kriminalforsorgens hjemmeside er under revision). Ifølge denne liste er der forbehandling (motivationsbehandling) i de fleste arresthuse, herunder Arresthuset i Tønder. I dette arresthus (og i arresthusene i Sønderborg, Åbenrå og Haderslev) er der tale om motivationsbehandling både vedrørende stof- og alkoholmisbrug. Behandlingen sker i samarbejde med det lokale rusmiddelcenter.

Der er ikke oplysning om muligheden for at deltage i behandling i arresthusets husorden.

Jeg beder Arresthuset i Tønder om at oplyse hvordan, herunder hvor ofte, motivationsbehandlingen foregår i Arresthuset i Tønder, og hvor mange der normalt deltager i sådan behandling.

Jeg beder desuden arresthuset om at oplyse hvordan de indsatte orienteres om muligheden for at deltage i motivationsbehandling.

2.4. Fritid

Foruden cellefællesskab 2 og 2 har de indsatte i fritiden mulighed for at benytte arresthusets kondirum, og her må de indsatte også være 2 sammen.

De indsatte har endvidere mulighed for at leje en PlayStation for 6 kr. om dagen. Der skal betales forud for 1 uge ad gangen. Der er ikke i husordenen angivet nogen begrænsning for hvor lang tid (ad gangen) den indsatte kan leje en PlayStation.

Muligheden for at spille PlayStation fik de indsatte efter inspektionen i 2002. Arresthuset indrettede dengang et lokale hvori de indsatte på skift, gratis og parvis, kunne spille PlayStation.

Jeg har noteret mig at de indsatte nu har mulighed for leje en PlayStation til brug på cellen, og af det oplyste om betaling udleder jeg at det kan ske for en uge ad gangen. Jeg beder arresthuset om at oplyse om det er korrekt forstået, og hvor mange PlayStations arresthuset råder over til udlejning til de indsatte. Det bemærkes at jeg under min inspektion den 24. februar 2010 af Arresthuset i Vejle fik oplyst at der er enighed blandt de 10 arresthuse der hører under Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn, om at der skal være én PlayStation pr. 5 indsatte.

Jeg beder desuden om at få oplyst om arresthuset fortsat har indrettet et lokale hvor de indsatte på skift, gratis og parvis, kan spille PlayStation i fritiden.

I rapporten fra inspektionen af Arresthuset i Tønder i 2002 er desuden omtalt det køkken til de indsattes brug der var nyistandsat på tidspunktet for inspektionen dengang (pkt. 2.3.6 og 6.4). Køkkenet var dengang endnu ikke taget i brug, og på grund af hærværk blev ibrugtagningen udsat, jf. opfølgingsrapporten.

Under min samtale med talsmanden under inspektionen den 23. oktober 2009 fremsatte han ønske om at de indsatte i Arresthuset i Tønder får mulighed for at lave mad i grupper i dette køkken. Han henviste til at det er muligt for de indsatte i f.eks. Arresthuset i Assens.

Talsmanden oplyste i den forbindelse at arrestforvareren var positiv stemt over for ønsket, men havde sagt at han ikke kunne gennemføre det fordi arresthuset ikke har godkendt timer til dette formål.

Under min efterfølgende samtale med arrestforvareren bekræftede han at køkkenet ikke benyttes. Han oplyste at der ikke er ressourcer til den overvågning af de indsatte der skal finde sted når de benytter køkkenet. Dog laves der i køkkenet f.eks. salat til grillaftener i gården.

Arrestforvareren oplyste i den forbindelse at arresthuset tidligere har fået afslag på en ansøgning om bevilling af ekstra timer til afvikling af madlavning i køkkenet. På grund af krav om besparelser regnede arrestforvareren ikke med at en eventuel ny ansøgning ville blive imødekommet.

Som svar på mit spørgsmål til arresthuset i brev af 5. november 2009 har arresthuset i det tidligere nævnte brev af 26. november 2009 oplyst at arresthusets ansøgning og direktoratets svar ikke foreligger skriftligt. Arrestforvareren drøftede behovet for flere timer med direktoratet kort tid før arresthuset genåbnede efter ombygning i 2000, og fik da et mundtligt afslag. Arresthuset har ikke senere søgt bevilling til dette formål da arresthuset prioriterede behovet for ekstra timer til undervisning højere.

Arrestforvareren nævnte også under inspektionen at en eventuel brug af køkkenet – ud over ekstra personaletimer – skal foregå på en retfærdig måde. Han oplyste i den forbindelse at de indsatte der har penge til at købe råvarer for, har en fordel i forhold til indsatte der ikke har råd til det. En tilladelse vil således kunne ramme skævt idet det muligvis ikke er alle der vil kunne benytte ordningen.

Da madlavning er en god aktivitet (også som kompensation), vil arresthuset dog gerne have at det bliver muligt for de indsatte at lave mad i køkkenet.

Jeg er enig i at madlavning er en god beskæftigelse (også som kompensation når der ikke er arbejde at tilbyde de indsatte). Jeg beder om direktoratets bemærkninger til spørgsmålet om at etablere mulighed for at de indsatte kan benytte det nævnte køkken – under de forudsætninger som direktoratet tidligere i et orienteringsbrev af 29. maj 2001 til arrestinspektørerne har angivet med hensyn til de indsattes adgang til fælles madlavning, jf. direktoratets sag j.nr. SFK 00-264-130.

3. Andre forhold

3.1. Bygningsmæssige forhold

Rapporten om inspektionen af arresthuset i 2002 indeholder en beskrivelse af de bygningsmæssige forhold.

I forbindelse med varslingen af inspektionen meddelte jeg at jeg kun ville besigtige lokaliteter i arresthuset hvis samtalerne gav anledning til det. Selv om samtalerne ikke gav anledning til besigtigelse af bygningsmæssige forhold, besigtigede jeg som nævnt i indledningen arresthusets værksted(er), og jeg så også besøgsrummet da min samtale med talsmanden fandt sted i dette rum.

Værkstederne er omtalt (men ikke nærmere beskrevet) i pkt. 2.1.6.

Da min inspektion denne gang ikke omfattede en besigtigelse af de bygningsmæssige forhold, og da der ikke er sket (væsentlige) ændringer i disse forhold siden sidste inspektion, jf. pkt. 3.1.1, henviser jeg hvad de bygningsmæssige forhold angår, til rapporten fra inspektionen i 2002 og opfølgningerne til denne rapport.

3.1.1. Ændringer siden sidst

I forbindelse med varslingen af inspektionen den 23. oktober 2009 bad jeg som nævnt i indledningen også arresthuset om at oplyse om eventuelle ændringer i de bygningsmæssige forhold siden inspektionen i 2002 og/eller eventuelle (igangværende) projekter eller planer herom.

Arresthuset har ikke oplyst om ændringer i de bygningsmæssige forhold, og sådanne ændringer ses heller ikke at være foretaget ifølge de bygningstegninger som jeg har modtaget fra arresthuset. Men det fremgår heraf at skolestuen er flyttet fra 2. sal til 1. sal (midt på gangen), og at den tidligere skolestue nu er en celle (der bruges til kvindelige indsatte når arresthuset har sådanne indsatte).

Af den daværende justitsministers svar af 14. januar 2009 på spørgsmål nr. 198 fra Folketingets Retsudvalg fremgår det at der i Arresthuset i Tønder er indrettet en særlig afdeling med 10 pladser til anbringelse af illegale indvandrere. Ifølge de bygningstegninger som jeg har modtaget fra arresthuset, er de 7 celler der ligger i stueetagen, til asylansøgere.

Fra min senere inspektion i februar 2010 af arresthusene i Esbjerg og Vejle er jeg bekendt med at arrestinspektøren har sat en bygningsanalyse i gang i alle regionens arresthuse for at afdække mulighederne for forbedringer hvis det skulle blive økonomisk muligt.

Jeg beder om at blive underrettet om resultatet af gennemgangen af Arresthuset i Tønder.

3.1.2. Den generelle vedligeholdelsesstand

Som også allerede nævnt bad jeg i forbindelse med varslingen af inspektionen også arresthuset om at oplyse hvordan vedligeholdelsesstandard, herunder inventarets stand, var.

I brevet af 21. oktober 2009 oplyste arrestforvareren at arresthuset stort set er godt velholdt, men at en reparation af vinduerne i den bygning der ligger uden for det sikrede område (og huser køkken, kontorer og soverum), er hårdt tiltrængt.

Arrestforvareren oplyste desuden at de indsattes fællesområder (gangene, skolestuen, besøgsrummet og kondirummet mv.) er rimeligt velholdte, men at en del af cellerne trænger til at blive malet.

Desuden er inventaret i de indsattes celler slidt og trænger til at blive udskiftet.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om der siden inspektionen er malet celler og udskiftet (eller repareret) celleinventar, eller om der er planer om det.

3.2. Telefonering

3.2.1. Reglerne om telefonering

Efter straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 1, har afsonere ret til at føre (private) telefonsamtaler i det omfang det er praktisk muligt. Adgangen til at føre telefonsamtaler kan dog nægtes hvis dette findes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til beskyttelse af den forurettede ved lovovertrædelsen, jf. § 57, stk. 2.

Varetægtsarrestanter kan efter varetægtsbekendtgørelsens § 75 få tilladelse til at telefonere hvis forbindelse gennem brevveksling ikke uden væsentlig ulempe kan afventes, og i det omfang det er praktisk muligt. Politiet kan dog af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed modsætte sig at en varetægtsarrestant fører telefonsamtaler, jf. § 75, stk. 2. Institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, kan desuden nægte en varetægtsarrestant at føre telefonsamtaler hvis det findes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, jf. § 75, stk. 3.

Spørgsmålet om varetægtsarrestanters adgang til at telefonere er for tiden genstand for overvejelser i Direktoratet for Kriminalforsorgen. I en udtalelse af 27. april 2010 i sagen om min inspektion den 7. oktober 2008 af Arresthuset i Svendborg meddelte direktoratet at varetægtsarrestanter (også) bør have adgang til at telefonere når det er praktisk muligt. I en udtalelse af 27. oktober 2010 i samme sag har direktoratet oplyst

at det efterfølgende gav anledning til mere generelle drøftelser af regler og praksis mellem direktoratet og Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn. Direktoratet har på denne baggrund indkaldt de 3 arrestinspektører og Københavns Fængsler til et møde i december 2010 hvor behovet for en eventuel præcisering mv. af reglerne i varetægtsbekendtgørelsen om varetægtsarrestanters adgang til at telefonere vil blive drøftet nærmere. Direktoratet forventer at de generelle overvejelser vil være afsluttet i løbet af 1. kvartal 2011 hvorefter direktoratet vil orientere mig om udfaldet af overvejelserne.

De indsattes samtaler påhøres eller aflyttes medmindre det ikke anses for nødvendigt af de grunde der er nævnt i henholdsvis straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 2, og varetægtsbekendtgørelsens § 75, stk. 3, jf. henholdsvis straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 4 og varetægtsbekendtgørelsens § 75, stk. 4.

Forbeholdet "i det omfang det er praktisk muligt" indebærer ifølge forarbejderne til straffuldbyrdelseslovens § 57 en adgang til at fastsætte begrænsninger med hensyn til hyppighed og længde af telefonsamtaler under hensyn til de personaleressourcer der medgår til at påhøre og aflytte telefonsamtaler.

Efter § 4, stk. 2, i telefonbekendtgørelsen (nu bekendtgørelse nr. 1020 af 28. oktober 2009) og § 79 i varetægtsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 738 af 25. juni 2007) kan institutionens leder under hensyn til forholdene i den enkelte institution fastsætte regler om den praktiske gennemførelse af de indsattes ret til at føre telefonsamtaler, herunder om begrænsninger med hensyn til hyppighed og varighed af de indsattes telefonsamtaler under hensyn til de personaleressourcer der medgår til at påhøre eller aflytte samtalerne. Regler om den "praktiske gennemførelse" kan f.eks. indeholde begrænsninger med hensyn til hvilke tidsrum på døgnet de indsatte kan telefonere, jf. Direktoratet for Kriminalforsorgens skrivelse om telefonbekendtgørelsen, nu skrivelse nr. 89 af 30. oktober 2009, og pkt. 196 i varetægtsvejledningen (nr. 37 af 25. juni 2007).

I en udtalelse af 10. juni 2004 i sagen om min inspektion i 2003 af Arresthuset i Hobro anførte direktoratet følgende:

"...

Husordenens regler om afsoneres adgang til at telefonere bør, efter direktoratets opfattelse, indeholde en gengivelse af hovedindholdet af straffuldbyrdelseslovens § 57, samt retningslinjer om den praktiske gennemførelse, dvs. primært fremgangsmåde, tidsrum mv. men evt. også, hvad man normalt kan forvente med

hensyn til antal og varighed. Det bør fremgå af husordenen, at disse retningslinjer kan fraviges, hvis der i konkrete situationer foreligger særlige omstændigheder. For så vidt angår varetægtsarrestanter bør hovedindholdet af varetægtsbekendtgørelsens § 75 gengives i husordenen. Endvidere bør det fremgå, at anmodninger om at føre telefonsamtale med forsvareren i almindelighed imødekommes, og at disse aldrig påhøres eller aflyttes, jf. § 76, stk. 1 og 2 i bekendtgørelsen.
..."

I sagen om min inspektion i 2001 af Arresthuset i Åbenrå tilkendegav direktoratet at det af husordenen også bør fremgå at afsonere har mulighed for at føre telefonsamtaler med forsvareren i en verserende straffesag eller med andre som den indsatte kan brevveksle ukontrolleret med efter straffuldbyrdelseslovens § 56 (jf. også telefonbekendtgørelsens § 3).

3.2.2. Telefonordningen i Arresthuset i Tønder

I opfølgingsrapporten fra inspektionen af Arresthuset i Tønder i 2002 noterede jeg mig at direktoratet over for arresthuset havde henstillet at reglerne om de indsattes brug af telefon i arresthusets husorden blev præciseret yderligere.

For så vidt angik afsonere ønskede direktoratet en præcisering så det mere klart fremgik at de efter straffuldbyrdelseslovens § 57 har ret til at telefonere i det omfang det er praktisk muligt, men at denne ret kan begrænses hvis det findes nødvendigt ud fra ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn, eller af hensyn til beskyttelse af den forurettede ved lovovertrædelsen.

For så vidt angik varetægtsarrestanter ønskede direktoratet reglerne præciseret så det fremgik at en anmodning om at føre telefonsamtale med forsvareren i almindelighed imødekommes, og at den ikke påhøres eller aflyttes.

Arresthuset havde i øvrigt dengang oplyst at indsatte der ønsker at telefonere, bliver skrevet på en liste, og at samtalerne afvikles samme dag når personalet har tid til at overhøre samtalerne. Hvis der er mange der ønsker at telefonere, kan det dog ske at de sidste må vente til næste dag.

I arresthusets husorden er om telefonering anført følgende:

"Fængselsafsonere:

Arresthusets telefon kan som hovedregel benyttes til samtaler med forsvarer, politi, forsorg og andre relevante offentlige myndigheder. Andre samtaler tillades i det omfang personaleressourcerne tillader det. (...)

Som hovedregel kan privat telefonering kun gennemføres når personalet har tid til at aflytte samtalen.

Varetægtsarrestanter:

Varetægtsarrestanter kan som hovedregel ikke føre private telefonsamtaler, idet der kun gives adgang til telefonering, når forbindelse gennem brevveksling ikke kan gennemføres uden væsentlig ulempe. Der er normalt mulighed for at føre samtaler med forsvarer – disse samtaler påhøres og aflyttes ikke.”

Afsonere har, som det fremgår ovenfor, ret til at telefonere, medmindre adgangen til det nægtes i det konkrete tilfælde efter straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 2, men hyppigheden og varigheden af telefonsamtaler kan begrænses under hensyn til de personaleressourcer der medgår til at påhøre eller aflytte samtalerne.

Varetægtsarrestanter har ikke samme ret. Som oplyst ovenfor er adgangen for varetægtsarrestanter til at telefonere for tiden genstand for overvejelser i direktoratet, jf. direktoratets seneste udtalelse i sagen om min inspektion af Arresthuset i Svendborg.

Efter min opfattelse er afsnittet om afsoneres adgang til at telefonere i arresthusets husorden ikke formuleret fuldt ud i overensstemmelse med direktoratets henstilling i forbindelse med den tidligere inspektion. Jeg henstiller derfor til arresthuset at udbygge reglerne i overensstemmelse med direktoratets henstilling. Jeg beder om at blive underrettet om hvad der sker i anledning af min henstilling.

Når direktoratet har afsluttet sine overvejelser om varetægtsarrestanters adgang til at telefonere, går jeg ud fra at arresthuset vil tage stilling til om det giver anledning til at ændre det anførte i husordenen om varetægtsarrestanters adgang til private telefonsamtaler.

Desuden anbefaler jeg at arresthuset (arrestinspektøren, jf. vejledning nr. 11991 af 29. juni 2001 om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner) udnytter bemyndigelsen i telefonbekendtgørelsens § 4, stk. 2, og (når de nævnte overvejelser er afsluttet) varetægtsbekendtgørelsens § 79, til at fastsætte nærmere regler om den praktiske gennemførelse af de indsattes ret til at telefonere, jf. nærmere direktoratets udtalelse i sagen om min tidligere inspektion af Arresthuset i Hobro.

Jeg beder om at få oplyst hvad der sker i anledning af min anbefaling.

3.3. Talsmandsordning

Efter straffuldbyrdelseslovens § 34, stk. 1, der også gælder for varetægtsarrestanter der ikke er isolerede efter rettens bestemmelse, jf. § 9 i talsmandsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 735 af 25. juni 2007 om gennemførelse af medindflydelse for indsatte i kriminalforsorgens institutioner), skal de indsatte have mulighed for at øve indflydelse på deres tilværelse i institutionen gennem valgte talsmænd.

Under min samtale med talsmanden fremsatte han ønske om at få en fast "kontortid" hvor de andre indsatte kan komme til ham. Han oplyste at samtaler med de andre indsatte nu finder sted under gårdtur.

Under min efterfølgende samtale med arrestforvareren nævnte han at en kontortid efter hans opfattelse er for formel. Han oplyste i den forbindelse at de indsatte – ud over at tale med talsmanden på gårdtur – vil kunne fremsætte en anmodning om en samtale med talsmanden på en anmodningsseddel, og at en sådan samtale herefter vil kunne finde sted enten i den pågældende indsatte's celle eller i besøgslokalet (medmindre den indsatte er isoleret).

Ved inspektionen i 2002 blev det oplyst at talsmanden havde lov til at gå rundt i arresthuset og tale med de indsatte. Jeg går ud fra at det nu oplyste skal forstås sådan at det fortsat forholder sig sådan, dvs. at talsmanden som udgangspunkt kan få lov til at besøge de indsatte der ønsker at tale med ham, i deres celler.

Jeg har noteret mig at de indsatte har mulighed for at fremsætte en anmodning om at få en samtale med talsmanden som så vil finde sted enten i den pågældende indsatte's egen celle eller i besøgsrummet, og at samtaler med talsmanden således ikke behøver at finde sted under gårdtur.

Jeg anbefaler at arresthuset orienterer om denne mulighed i afsnittet om talsmandsordningen i husordenen. Jeg beder om at blive underrettet om hvad der sker i anledning af min anbefaling.

Det giver mig (også på denne baggrund) ikke anledning til bemærkninger at arresthuset ikke finder grundlag for at imødekomme talsmandens ønske om en "kontortid".

Så vidt jeg forstod på min samtale med talsmanden, udarbejdes der referater af de møder som ledelsen har med talsmanden (en gang i kvartalet ifølge husordenen). Jeg går ud fra at der er tale om referater der udarbejdes af ledelsen, jf. § 1, stk. 3, i tals-

mandsbekendtgørelsen, og at der følges systematisk op på de spørgsmål der rejses på disse møder.

3.4. Besøg

I arresthusets husorden er det nævnt at besøgende "må være forberedte på at lade yderbeklædning undersøge af personalet eller efterlade overtøjet udenfor besøgsrummet (...)".

Efter varetægtsbekendtgørelsens § 51 og besøgsbekendtgørelsens § 9 er det et vilkår for besøgstilladelse til henholdsvis varetægtsarrestanter og indsatte i lukkede institutioner at besøgende (efter institutionens anmodning) lader deres yderbeklædning undersøge.

En sådan undersøgelse kan (dog) kun gennemføres med den besøgendes samtykke. Hvis den besøgende ikke vil give samtykke, afvises besøget, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 53 og besøgsbekendtgørelsens § 11. Den besøgende skal ifølge bestemmelserne vejledes om det.

Jeg forstår det anførte i husordenen sådan at de besøgende kan vælge mellem en undersøgelse af overtøj eller at efterlade overtøjet uden for besøgsrummet. Jeg går ud fra at arresthuset i praksis vejleder de besøgende om at der kun kan finde en undersøgelse af yderbeklædning sted med den besøgendes samtykke, og at virkningen af at den besøgende ikke vil give samtykke til en sådan undersøgelse og heller ikke vil efterlade overtøjet uden for besøgsrummet, er at besøget afvises.

Jeg har ligeledes hæftet mig ved at det af husordenen fremgår at de indsatte kan få udleveret kondomer af lægen eller personalet.

Af Direktoratet for Kriminalforsorgens brev af 5. november 2004 til kriminalforsorgens institutioner om forbedring af besøgsforholdene fremgår det at besøgslokaler skal være indrettet med et skab med kondomer og engangslagener.

Som det fremgår af rapporten fra inspektionen i 2002, var der opsat et sådant skab med engangslagener og kondomer i besøgsrummet. Selv om jeg også så besøgsrummet denne gang, da min samtale med talsmanden som nævnt fandt sted i dette rum, erindrers jeg ikke om dette skab stadig var der.

Jeg går ud fra at der stadig er et skab til lagener og kondomer i besøgsrummet så indsatte og deres besøgende har adgang til lagener og kondomer uden at skulle kontakte lægen eller personalet. Jeg går derfor samtidig ud fra at det oplyste i husordenen om muligheden for at få udleveret kondomer via lægen eller personalet (således) kun er et ekstra tilbud. Jeg beder dog om at få oplyst om det forholder sig sådan.

4. Samtaler med indsatte

Jeg havde som nævnt under pkt. 1 ingen samtaler med indsatte ud over samtalen med talsmanden.

5. Rapportgennemgang

Som anført ovenfor bad jeg under inspektionen om de seneste 10 sager forud for varslingen den 17. august 2009 hvori arresthuset havde truffet afgørelse om disciplinærstraf, dog ikke sager fra før 17. august 2008. Det gjaldt både sager efter § 6 og § 7 i disciplinærstrafbekendtgørelsen.

Jeg bad om alle akter, det vil sige forhørsnotatet/forlægget, den underliggende rapport og eventuelt yderligere materiale der måtte være indgået i sagerne.

Hvis der i nogle af disse tilfælde havde været klaget til direktoratet over afgørelsen, bad jeg også om kopi af direktoratets afgørelse i sagen.

Med brev af 27. oktober 2009 sendte arresthuset disse sager til mig.

De 10 modtagne sager omfatter 3 forhørssager og 7 bødeforlægssager med fortløbende allokeringsnumre. Statsfængslet ved Sdr. Omme har i forbindelse med min inspektion dér i en udtalelse af 28. maj 2003 oplyst at allokeringsnummeret ikke er et nummer der relaterer sig til fængslets forhørsprotokol, men et nummer som klient-systemet automatisk opretter ved oprettelsen af en sag.

Der er vedlagt underliggende rapporter i 5 af de 10 tilfælde. De 5 sager hvor der ikke er sådanne rapporter, er sager med allokeringsnumrene 27, 28, 30, 31 og 33. De 4 sidstnævnte sager drejer sig om indtagelse af euforiserende stoffer og den førstnævnte om fund af et rygerør efter visitation med hundefører. Jeg går ud fra at alle sagerne om indtagelse af euforiserende stoffer er sager hvor der er foretaget en (stikprøvevis) urinprøve der har været positiv for sådanne stoffer.

I sagen om min inspektion samme dag af Arresthuset i Sønderborg oplyste arrestforvareren dette sted at der i en sag om nægtelse af at afgive urinprøve ikke var en underliggende rapport da det ikke er muligt at printe ud fra rusmiddelmodulet. Ordlyden af rapporten i dette modul var kopieret over i forhørsnotatet.

Jeg går ud fra at den manglende fremsendelse af underliggende rapporter i de 4 sidstnævnte sager skyldes samme forhold. Til orientering kan jeg oplyse at jeg i forbindelse med sagen om min inspektion af Arresthuset i Åbenrå samme dag har modtaget skærmprents der ligger til grund for disciplinærsagen.

Da der er en gengivelse af det indberettede i bødeforlægget i den sidste sag, har jeg ikke fundet grundlag for at bede om det notat som jeg går ud fra at der er udarbejdet efter hundeførerens fund af rygerøret på den indsattes celle.

I den ene af forlægssagerne mangler s. 2. Jeg går ud fra at det skyldes en (kopierings)fejl. Da jeg som nævnt i pkt. 5.1 lægger til grund at den indsatte (også) i dette tilfælde – ligesom i de øvrige forlægssager – accepterede afgørelsen, har jeg ikke fundet grundlag for at bede om nu at få s. 2 i denne sag.

Jeg har ikke modtaget oplysning om hvorvidt der har været klaget over nogle af afgørelserne. Jeg går ud fra at det ikke er tilfældet.

Ved min gennemgang af det modtagne materiale har jeg hverken taget stilling til grundlaget for den ikendte disciplinærstraf eller udmålingen af straffen. Jeg navnlig haft opmærksomheden henledt på hvorvidt proceduren i forhold til de gældende regler er blevet fulgt.

5.1. Lidt om sagerne

Alle sagerne handler om euforiserende stoffer der omfatter fund af sådanne stoffer (primært hash), fund af rygeremedier, indtagelse af euforiserende stoffer og forsøg på indsmugling af euforiserende stoffer. Den ene af forhørssagerne handler også om manglende efterkommelse af personalets anvisninger og nægtelse af at afgive urinprøve.

I 5 af bødeforlægssagerne fik den indsatte en bøde på 50 kr. og i de 2 andre sager en bøde på 75 kr. I det ene tilfælde fik den indsatte også konfiskeret rygeremedier.

I den ene af forlægssagerne mangler s. 2 som nævnt. Det drejer sig om et forlæg den 5. august 2009.

Da der ikke foreligger et forhørsnotat om samme forseelse, går jeg ud fra at den indsatte i dette tilfælde – ligesom i de øvrige forlægssager – accepterede afgørelsen.

Den ene forhørssag udmundede i strafcelle i 7 dage. Den indsatte blev desuden ikendt brev-, besøgs- og telefonkontrol under sit fortsatte ophold i arresthuset, og den indsattes kæreste blev nægtet adgang til besøg.

Den anden forhørssag udmundede i strafcelle i 3 dage der blev gjort betinget, og en bøde på 75 kr.

I den sidste forhørssag blev den indsatte ikendt en advarsel og udelukket fra fællesskab.

For så vidt angår udfaldet af sagen er der i 2 af de 3 forhørssager henvist til kriminalforsorgens normalreaktionsskema. Dette skema har jeg modtaget dels i forbindelse med min inspektion i oktober 2008 af Arresthuset i Assens og fra Arresthuset i Sønderborg i forbindelse med inspektionen denne gang af dette arresthus. Der er tale om "Vejledende normalreaktioner i disciplinærsager" for arresthusene i Syd- og Sønderjylland og på Fyn som arrestinspektøren har udarbejdet den 1. juli 2008.

Fra sagen om min inspektion af Arresthuset i Assens i 2008 er jeg bekendt med at arrestinspektøren vil indarbejde sanktionen "betinget" strafcelle i normalreaktionsskemaet.

3 af sagerne, herunder 2 af forhørssagerne, vedrørte afsonere og de øvrige sager varetægtsarrestanter.

Den indsattes status fremgår udtrykkeligt at bødeforlæggene og af de underliggende rapporter. I ingen af forhørsnotaterne er der oplysning om den indsattes status, men ud over at det fremgår af de underliggende rapporter, kan det udledes af klagevejledningen der indeholder oplysning om klagefrist i de 2 tilfælde der vedrører afsonere, men ikke i det sidste tilfælde vedrørende en varetægtsarrestant.

I sagen om min inspektion den 7. oktober 2008 af Arresthuset i Svendborg har direktoratet oplyst at den indsattes status skal anføres i forhørsmodul i klientsystemet, men at det ikke kan ses af en udskrift af forhørsprotokollen.

Jeg går ud fra at arresthuset angiver den indsattes status i forhørsmodulet, og at det også er sket i de konkrete sager.

De 10 sager vedrører forhold der har fundet sted i perioden mellem den 10. juni 2009 og 14. august 2009. Rapporterne omfatter 9 indsatte.

5.2. Retsgrundlaget

Reglerne om disciplinærstraf over for afsonere findes i straffuldbyrdelseslovens kapitel 11 (§§ 67 ff). Efter lovens § 70, stk. 3, og § 72 fastsætter justitsministeren nærmere regler om henholdsvis udståelse af strafcelle og behandlingen af disciplinærsager. Sådanne regler er fastsat i bekendtgørelse nr. 385 af 17. maj 2001 om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørs-celle og behandlingen af disciplinærsager i fængsler og arresthuse (disciplinærstrafbekendtgørelsen). Direktoratet for Kriminalforsorgen har i tilknytning hertil udstedt en vejledning nr. 70 af 5. juli 2002 om behandling af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (disciplinærstrafvejledningen).

For så vidt angår varetægtsarrestanter findes hjemlen til ikendelse af disciplinærstraf i retsplejelovens § 775, stk. 1, men ellers finder reglerne for afsonere i straffuldbyrdelsesloven og disciplinærstrafbekendtgørelsen tilsvarende anvendelse, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 92 og disciplinærbekendtgørelsens § 1, stk. 2. Varetægtsarrestanter kan dog højst ikendes strafcelle i to uger, jf. retsplejelovens § 775, stk. 1.

En sag om et disciplinært forhold kan føre til at der – ud over (eller i stedet for) ikendelse af disciplinærstraf – træffes afgørelse om andre reaktioner, f.eks. udelukkelse fra fællesskab som det skete i 1 af tilfældene.

I forbindelse med en disciplinærsag kan der træffes afgørelse om konfiskation eller modregning af erstatning, jf. vejledningens pkt. 12. Sager om det behandles efter reglerne om behandlingen af disciplinærsager, jf. samme punkt og §§ 1 og 3 i henholdsvis bekendtgørelse nr. 386 af 17. maj 2001 om behandlingen af sager om konfiskation i kriminalforsorgens institutioner og bekendtgørelse nr. 387 af samme dato om behandlingen af sager om modregning af erstatningsbeløb over for indsatte i kriminalforsorgens institutioner. Reglerne er dog ikke til hinder for at inddrage genstande med den indsattes samtykke, jf. vejledningens pkt. 15. Der gælder særlige regler i forhold til varetægtsarrestanter, jf. vejledningens pkt. 14 og 17. Som nævnt blev der truffet afgørelse om konfiskation i 1 af tilfældene. Også i et andet tilfælde blev genstande som

det ikke var tilladt den indsatte at have, inddraget i forbindelse med konstateringen af den ulovlige besiddelse.

5.3. Betingelser

Straffuldbyrdelseslovens § 67 indeholder en opremsning af i hvilke tilfælde en indsat kan ikendes en disciplinærstraf. Det kan ske ved overtrædelse af lovens § 32 (om manglende efterkommelse af personalets anvisninger mv.) (nr. 1), ved udeblivelse, undvigelse eller forsøg herpå (nr. 2), ved tilsidesættelse af beskæftigelsespligten efter § 38, stk. 1 (nr. 3), ved nægtelse af afgivelse af urinprøve efter § 60 a (nr. 4), ved indtagelse af alkohol, euforiserende stoffer eller andre stoffer der er forbudt efter den almindelige lovgivning (nr. 5), ved overtrædelse af straffelovgivningen når overtrædelsen tillige indebærer en selvstændig krænkelse af orden eller sikkerhed i institutionen (nr. 6), ved overtrædelse af regler fastsat af justitsministeren når det i reglerne er bestemt at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf (nr. 7), og ved overtrædelse af regler fastsat af institutionens leder når det i reglerne er bestemt at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf (nr. 8).

For så vidt angår regler fastsat af institutionens leder, har jeg som tidligere nævnt modtaget arresthusets husorden. Husordenen omtaler kun et enkelt sted muligheden for at ikende disciplinærstraf.

Jeg går ud fra at arresthuset er opmærksom på at der kun er hjemmel til at ikende disciplinærstraf for overtrædelse af arresthusets interne regler når det i reglerne er bestemt at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf. Jeg går derfor også ud fra at arresthuset (arrestinspektøren) overvejer om der, eventuelt mere generelt, bør indføres oplysning om muligheden for ikendelse af disciplinærstraf i husordenen.

5.4. Sagsbehandlingsregler

§§ 6, 7 og 8 i disciplinærstrafbekendtgørelsen har følgende indhold:

”§ 6. I disciplinærsager, hvor der alene er tale om at anvende advarsel eller bøde, kan sagen behandles, uden at den indsatte er til stede, hvis overtrædelsen umiddelbart har kunnet konstateres, eller hvis sagens omstændigheder i øvrigt må anses for fuldt klarlagt. Det er endvidere en forudsætning for at behandle sagen, uden at den indsatte er til stede, at den pågældende ikke ønsker at udtale sig i sagen.

Stk. 2. Den indsatte skal skriftligt underrettes om,

- 1) hvilken afgørelse institutionen agter at træffe, og
- 2) at de pågældende har adgang til at udtale sig i sagen.

§ 7. I andre disciplinærsager skal den indsatte gøres bekendt med, hvad der er indberettet, og i hovedtræk orienteres om, hvad der måtte være fremkommet under eventuelle afhøringer. Den indsatte skal have adgang til at udtale sig i sagen.

Stk. 2. Afgørelsen skal træffes, mens den indsatte er til stede.

Stk. 3. Alle afhøringer skal overværes af en af institutionens ansatte.

Stk. 4. Ved forhørets begyndelse skal den indsatte orienteres om sine rettigheder i forbindelse med sagens behandling, herunder

- 1) retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre, jf. forvaltningslovens § 8,
- 2) retten til aktindsigt i de dokumenter, der ligger til grund for forhøret, jf. forvaltningslovens kapitel 4,
- 3) retten til at udtale sig, før der træffes afgørelse, og at dette ikke medfører nogen pligt for den indsatte til at udtale sig,
- 4) retten til ikke at godkende gengivelsen af sin forklaring, jf. § 8, stk. 5, 5. pkt., og
- 5) retten til efter anmodning at få udleveret en kopi af det i medfør af § 8 udarbejdede notat, jf. § 9.

Stk. 5. Hvis den indsatte ikke ønsker at være til stede, kan disciplinærsagen gennemføres uden den pågældendes tilstedeværelse. § 6, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

§ 8. Der skal gøres notat om disciplinærsagens behandling i en særlig protokol.

Stk. 2. Notatet skal indeholde

- 1) en gengivelse af, hvad der er indberettet,
- 2) oplysning om, hvilke bestemmelser der er overtrådt,
- 3) oplysning om afgørelsen,
- 4) oplysning om dato og klokkeslæt for, hvornår afgørelsen er med delt den indsatte,
- 5) oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren, og
- 6) oplysning om, hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbydelseslovens § 111, stk. 2.

Stk. 3. Hvis der er tale om en afgørelse, der er omfattet af straffuldbydelseslovens § 112, skal notatet desuden indeholde oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at kræve den endelige administrative afgørelse indbragt for retten til prøvelse.

Stk. 4. Ved behandling af disciplinærsager efter § 6 skal det udover det i stk. 2 nævnte fremgå af notatet, at den indsatte skriftligt er underrettet om, hvilken afgørelse institutionen agter at træffe, og at den pågældende har adgang til at udtale sig, jf. § 6, stk. 2.

Stk. 5. Ved behandling af disciplinærsager efter § 7 skal notatet udover det i stk. 2 nævnte indeholde en gengivelse af de afgivne forklaringer, som skal protokolles, mens den, der afgiver forklaring, er til stede. Notatet skal endvidere indeholde nærmere oplysning om, på hvilket grundlag afgørelsen er truffet. Videre skal notatet indeholde oplysninger om eventuelle begrænsninger i retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre og i retten til aktindsigt, jf. § 7, stk. 4, nr. 1 og 2. Endelig skal notatet indeholde en begrundelse, der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24. Notatet skal søges affattet sådan, at det kan godkendes af den pågældende. Det skal fremgå af notatet, om den indsatte har godkendt det. Hvis den indsatte ikke har ønsket at være til stede under forhøret, skal dette endvidere fremgå af notatet.”

Selv om disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6 udtrykkeligt kun nævner sager om advarsel eller bøde, kan sager om konfiskation og modregning af erstatningsbeløb normalt også behandles efter fremgangsmåden i denne bestemmelse hvis der er tale om genstande eller penge hvis værdi ikke overstiger det almindelige vederlag der udbetales for en uges beskæftigelse, jf. disciplinærstrafvejledningens pkt. 12. Denne fremgangsmåde blev anvendt i den sag hvor der skete konfiskation, som er en af bødeforlæggssagerne.

5.5. Begrundelse og notatpligt

Som det fremgår, skal det notat der skal udfærdiges, bl.a. indeholde en gengivelse af hvad der er indberettet. Der skal, som det fremgår af disciplinærstrafvejledningens pkt. 9, første pind, foretages en selvstændig gengivelse af det indberettede i notatet.

I 2 af bødeforlæggssagerne er under sagsfremstilling blot anført ”Hash (Erkender)”. I en anden bødeforlæggssag er blot anført hash, benzodiazepin og metadon med ”(Erkender)” bagved alle angivelserne, og i yderligere en sag hash, opiater og benzodiazepin med ”()” bagved alle angivelserne. I yderligere 1 tilfælde er anført ”fund af rygeflaske og rygerør”. I sidstnævnte tilfælde er der en underliggende rapport hvoraf de nærmere omstændigheder i forbindelse med fundet fremgår.

Som nævnt ovenfor oplyste arrestforvareren i Arresthuset i Sønderborg at det ikke er muligt at printe ud fra rusmiddelmodulet, men at ordlyden af rapporten heri i et konkret tilfælde var kopieret over i forhørsnotatet.

Det burde efter min opfattelse mere præcist være fremgået af bødeforlægget i de nævnte sager hvad forseelsen bestod i, herunder med angivelse af dato for indberetningen (analyseresultatet). Jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på at anføre det, f.eks. ved at kopiere ordlyden fra rusmiddelmodulet eller andet over i notatet i disciplinærsagen.

I den forhørssag hvor den indsatte blev tildelt en advarsel, blev den indsatte som nævnt også udelukket fra fællesskab. Ifølge forhørsnotatet blev den indsatte udelukket fra fællesskab fra den 29. juni 2009, kl. 16.30 (dvs. 27 minutter efter at forhøret sluttede) til den 3. juli 2009, kl. 16.30. Det fremgår også at genovervejelse ville finde sted denne dag da den pågældende havde været forhørscelleanbragt fra den 27. juni 2009. Der er ikke henvist til hjemlen for udelukkelse fra fællesskab (straffuldbyrdelseslovens § 63 – i dette tilfælde § 63, stk. 1, nr. 3).

Det er en fejl at der ikke er henvist til hjemlen for denne del af afgørelsen.

Jeg gør opmærksom på at udelukkelse fra fællesskab – som det også fremgår indirekte af bemærkningerne i forhørsnotatet – er en fremadrettet foranstaltning. Det kan derfor ikke på forhånd bestemmes hvor lang tid en udelukkelse skal vare, men institutionen skal – som det også fremgår af notatet – mindst en gang om ugen overveje spørgsmålet om hel eller delvis ophævelse af udelukkelsen, jf. straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 7.

Jeg går ud fra at der også er oprettet en rapport i klientsystemets modul om udelukkelse fra fællesskab. Jeg henviser i den forbindelse til direktoratets udtalelse i sagen om min inspektion af Arresthuset i Holstebro den 6. marts 2008. Som det fremgår af opfølgingsrapporten i denne sag, skal alle de relevante moduler i klientsystemet anvendes. Hvis der f.eks. samtidig træffes afgørelse om disciplinærstraf og udelukkelse fra fællesskab, skal der derfor udfærdiges notater både i disciplinærstrafmodulet og udelukkelsesmodulet.

I den ene af de 2 andre forhørssager blev den indsatte ikendt strafcelle i 7 dage for forsøg på indsmugling (via en besøgende) af euforiserende stoffer. Den indsatte blev

sigtet (og straffet disciplinært) for "overtrædelse af straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 6, overtrædelse af straffelovgivningen".

Straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 6, indeholder ikke et gerningsindhold der kan overtrædes, men kun hjemlen for at ikende disciplinærstraf for overtrædelse af straffelovgivningen (når overtrædelsen også indebærer en selvstændig krænkelse af orden eller sikkerhed i institutionen).

Arresthuset burde derfor for så vidt angår den overtrådte bestemmelse også have henvist til den regel i straffelovgivningen der blev anset for overtrådt.

Desuden mangler der i den nævnte sag også henvisning til retsgrundlaget for afgørelserne om brev-, besøgs- og telefonkontrol.

Jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på også at henvise til retsgrundlaget for øvrige afgørelser når der træffes sådanne afgørelser samtidig med (eller i stedet for) afgørelser om disciplinærstraf.

I disciplinærstrafvejledningens pkt. 10 er der fastsat yderligere krav til indholdet af den protokol der skal udfærdiges efter bekendtgørelsens § 8, stk. 1. Selv om pkt. 10 findes i et afsnit med overskriften "Forhørsprotokol", gælder de krav der fremgår af dette afsnit, også for sager der behandles efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6. Jeg henviser til opfølgingsrapport nr. 1 i sagen om min inspektion i oktober 2001 af Arresthuset i Slagelse. Dog er der ikke længere (hverken for forhørssager eller forlægs-sager) krav om en papirbaseret protokol, jf. pkt. 5.9.

5.6. Forhørscelleanbringelse

Det fremgår af en af forhørssagerne at den indsatte blev forhørscelleanbragt. Forhør blev afholdt 2 dage efter.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 71 kan en indsat anbringes i forhørscelle hvis der er begrundet mistanke om at denne har overtrådt bestemmelser der må antages at medføre strafcelle som disciplinærstraf, og hvis forhørscelleanbringelse er nødvendig af hensyn til gennemførelsen af undersøgelser i disciplinærsagen.

I disciplinærstrafvejledningens pkt. 3, 5. afsnit, er det anført at dette vil kunne være tilfældet hvis der er grund til at antage at sagens faktiske omstændigheder ikke kan

afklares hvis den indsatte har adgang til fællesskab, f.eks. fordi den indsatte vil kunne påvirke eventuelle vidner eller i øvrigt vil kunne vanskeliggøre undersøgelsens gennemførelse (kollusionsfare).

Der er ikke oplysninger i disciplinærsagen om at der er foretaget yderligere undersøgelser efter anbringelsen i forhørscellen, eller at der forelå kollusionsfare (jf. den anden betingelse i § 71 for anbringelse i forhørscelle).

Sagen udmundede i en advarsel og udelukkelse fra fællesskab, jf. omtalen af sagen under pkt. 5.5. I forhørsnotatet er der en nærmere begrundelse for valget af udelukkelse fra fællesskab i stedet for (yderligere) disciplinærstraf. Det fremgår også af notatet at de 2 dages forhørscelleanbringelse blev "fratrasket" i forbindelse med omtale af tidspunktet for hvornår spørgsmålet om fortsat udelukkelse fra fællesskab skulle overvejes.

Jeg går ud fra at det ved forhørscelleanbringelsen blev lagt til grund at den indsatte ville blive ikendt straffecelle. Jeg beder arresthuset om at oplyse om den anden betingelse for forhørscelleanbringelse (kollusionsfare) var opfyldt.

5.7. Politianmeldelse

Den 1. juli 2004 trådte lov nr. 445 af 9. juni 2004 om ændring af lov om euforiserende stoffer og straffuldbyrdsloven i kraft. Ved denne ændringslov skete der bl.a. en skærpelse af sanktionerne for besiddelse af ulovlige euforiserende stoffer mv. Direktoratet for Kriminalforsorgen udsendte den 28. juli 2004 en skrivelse (nr. 69) til kriminalforsorgens institutioner om denne lovændring. Det er heri anført at det i bemærkningerne til lovforslaget (Folketingstidende 2003/2004, lovforslag L 175) er forudsat at der fremover skal ske anmeldelse til politiet af ethvert fund af euforiserende stoffer, herunder hash. Som tidligere skal der også tages stilling til en eventuel disciplinær reaktion.

Det er i arresthusets husorden nævnt at der ved besiddelse af euforiserende stoffer vil blive indgivet politianmeldelse uanset mængde. Det fremgår også af normalreaktionskemaet at der ved ethvert fund af euforiserende stoffer, herunder hash, skal ske politianmeldelse. Det fremgår også at stofferne skal inddrages og overdrages til politiet med henblik på konfiskation hos politiet.

I sagen om min inspektion af Arresthuset i Assens i 2008 oplyste arrestinspektøren at arresthuset destruerer hashblandinger, mens hashklumper i alle tilfælde overdrages til

politiet. Under henvisning til ovennævnte skrivelse af 28. april 2004 gjorde direktoratet arrestinspektøren opmærksom på at ethvert fund af euforiserende stoffer, herunder hashblandinger, bør overdrages til politiet sammen med politianmeldelsen.

Når der indgives politianmeldelse, skal politiet orienteres om udfaldet af disciplinærsagen, jf. vejledningens pkt. 11, 3. afsnit. Den indsatte skal desuden orienteres om politianmeldelsen, og der skal gøres notat om det, enten i den indsattes personjournal eller i den særlige protokol, jf. pkt. 11, 5. afsnit, i disciplinærstrafvejledningen.

Der er ikke i de 2 konkrete sager hvor der blev fundet euforiserende stoffer (hash), oplysning om at der er indgivet politianmeldelse. Det drejer sig om sagerne med allokeringsnumrene 26 og 29. Der var tale om "hashmix" i det første tilfælde og blot "hash" i det andet tilfælde.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om der i disse sager blev indgivet politianmeldelse. Hvis det er tilfældet, beder jeg også om at få oplyst om politiet i den forbindelse blev orienteret om udfaldet af disciplinærsagen, jf. pkt. 11, 3. afsnit, i disciplinærstrafvejledningen, om den indsatte blev orienteret, og om der i så fald er gjort notat om orienteringen af den indsatte i den indsattes personjournal.

5.8. Kompetence

Institutionens leder eller den der bemyndiges hertil, har kompetencen til at ikende en indsat disciplinærstraf, jf. straffuldbyrdelseslovens § 67.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i en vejledning (nr. 11991 af 29. juni 2001) fastsat nærmere om regler om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner. Af vejledningens punkt 10 fremgår det bl.a. at de lokale kompetenceforhold og arbejdsgange bør være fastsat udtrykkeligt i lokale regler i de tilfælde hvor kompetencen er henlagt til institutionens leder eller den der bemyndiges dertil.

Det fremgår også af vejledningen at de lokale regler bør indeholde nogle arbejdsgange som gør det muligt for institutionens leder effektivt at udøve sine styrings- og instruktionsbeføjelser. I pkt. 7 er det endvidere anført at institutionens ledelse ved delegation af kompetencen bør inddrages under behandlingen af en sag hvis den konkrete sag giver anledning til særlig tvivl. Det kan f.eks. være i tilfælde af tvivl om hvad der kan anses for bevist, eller om hvilke bestemmelser der kan anses for overtrådt, jf. også disciplinærstrafvejledningens pkt. 2.

Blandt det materiale som jeg har modtaget, er der ikke interne kompetenceregler, men i sagen om min inspektion i 2008 af Arresthuset i Assens har jeg med direktoratets udtalelse af 30. marts 2010 modtaget "Delegationsregler for arresthusene i Syd- og Sønderjylland og Fyn" som arrestinspektøren har fastsat. Reglerne har været gældende siden 1. april 2008.

Det fremgår af reglerne at kompetencen til at træffe afgørelse i disciplinærstrafsager er delegeret til arrestforvarerne der ikke uden arrestinspektørens samtykke kan delegerede denne kompetence videre. I tilfælde af arrestforvarerens fravær har overvagtimesteren kompetencen.

Arrestforvareren har truffet afgørelse i alle forhørsagerne. 2 af bødeforlæggene er udfærdiget af overvagtimesteren og de 5 andre af en fængselsfunktionær. Det drejer sig om allokeringnumrene 28, 30, 31, 33 og 35.

Jeg beder om at få oplyst om de pågældende funktionærer havde kompetence til at behandle disse sager.

Det fremgår udtrykkeligt af delegationsreglerne at sager der giver anledning til særlig tvivl, f.eks. med hensyn til regelanvendelse, bevisvurdering eller afgørelsens hensigtsmæssighed, skal forelægges for arrestinspektøren inden der træffes afgørelse.

Det er i delegationsreglerne også nævnt at arrestinspektørens tilsyn er skærpet som følge af at der i vidt omfang er sket delegation af afgørelseskompetencen.

I sagen om inspektionen i 2008 af Arresthuset i Assens har arrestinspektøren oplyst at arrestinspektøren ifølge resultatkontrakten for 2010 mellem områdets arresthuse og direktoratet er forpligtet til at foretage stikprøvevis kontrol af brugen af forhørsprotokolten og normalreaktionsskemaet i områdets arresthuse.

I sagen om inspektionen dagen før af Arresthuset i Svendborg har arrestinspektøren oplyst at det er hensigten at der 2 gange om året foretages gennemgang af disciplinærsager mv. i arresthusene i Syd- og Sønderjylland samt på Fyn. Ved første gennemgang af sagerne vil der blive set på de sager der er oprettet i løbet af kalenderåret, dog som udgangspunkt højst 10 sager i hver kategori. Der vil i forbindelse med gennemgangen blive lavet et notat med de bemærkninger hver enkelt sag har givet anledning til. Herefter vil der blive afholdt et møde med sagsbehandlerne (arrestforva-

rere og overvagtimestre) hvor bemærkningerne vil blive gennemgået og drøftet. Arresthuset vil modtage en kopi af notaterne.

Under inspektionerne i oktober 2009 blev det oplyst at arrestinspektøren var i færd med en undersøgelse af området for anvendelse af disciplinærstraf.

Jeg beder om oplysning om resultatet af denne undersøgelse for så vidt angår Arresthuset i Tønder.

5.9. Protokollen

Som det fremgår af bekendtgørelsens § 8, stk. 1, skal der gøres notat om disciplinærsagens behandling i en "særlig protokol". Nærmere regler herom findes i vejledningens pkt. 10.

Direktoratet har i sin udtalelse af 30. marts 2010 i sagen om min inspektion i 2008 af Arresthuset i Assens oplyst at direktoratet i skrivelse af 6. november 2007 meddelte institutionerne at direktoratet nu anser den sikkerhed der er forbundet med den "elektroniske protokol" for at være tilfredsstillende og formentlig endda at overstige sikkerheden ved en papirprotokol. Direktoratet har derfor besluttet at kravet om en protokol i bekendtgørelsens § 8 anses for opfyldt ved den elektroniske registrering af bødeforlæg og forhør, og at kravet om at føre protokol i papirform som følge heraf er bortfaldet.

De bødeforlæg og forhørsnotater som jeg har modtaget, er kopier af udskrifter fra klientsystemets moduler der er printet ud i forbindelse med sagens behandling. Notaterne er forsynet med underskrift og er skrevet ud i tidsmæssig forbindelse med udstedelsen af bødeforlægget eller afholdelsen af forhøret. Jeg går derfor ud fra at arresthuset også (fortsat) opbevarer en kopi af notaterne.

Opfølgning

Jeg beder om at arresthuset og arrestinspektøren sender de oplysninger mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg også beder om en udtalelse.

Underretning

Denne rapport sendes til Arresthuset i Tønder, Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i arresthuset.

Lenart Frandsen
Inspektionschef